

Austatud riigikogu ja valitsuse liikmed, lugupeetud suursaadikud, kallid kaasmaalased!

Meie tänane kogunemine siin Maarjamäel kommunismiohvrite mälestusmärgi juures ei ole ainult Eesti sündmus. Kümme aastat tagasi võttis Euroopa Parlament vastu otsuse, milles kutsus kõiki Euroopa Liidu liikmesriike üles tähistama 23. augustit kõigi totalitarismi- ja diktatuuriohvrite ühise mälestuspäevana.

Muidugi pole see Euroopa Parlamendi otsus ainus põhjus, miks tänane päev meenutab meile taas, et Eesti saatus on olnud ja on ka tulevikus lahutamatu Euroopa ja kogu demokraatliku maailma saatusest.

Täna 80 aastat tagasi kirjutasid Saksa välisminister Joachim von Ribbentrop ja Nõukogu Liidu välisminister Vjatšeslav Molotov Moskvast alla paktile, mis andis Hitlerile võimaluse päästa valla II maailmasõda.

Kahe jõhkra diktaatori vahel 23. augustil 1939 sõlmitud kokkuleppe tagajärjel hävitati miljoneid inimesi.

See koletu kuritegu sai võimalikuks, kuna demokraatlikud riigid ei suutnud kurjusele piisavalt jõuliselt ja üksmeelselt vastu astuda. Massimõrvareid koheldi kui demokraatlikult valitud riigijuhte, mitte kui ohtlikke kurjategijaid, kellel tuleb käed viivitamatult raudu panna.

Eestile ja teistele Balti riikidele tõi Molotovi-Ribbentropi pakti salaprotokoll kaasa iseseisvuse kaotuse ja üle poole sajandi kestnud Nõukogude okupatsiooni. Me olime üksi selle kurjuse, vägivalla ja ülekohtu vastu. Me teame, mis siis edasi juhtus. Me ei kaotanud selle kuritegeliku sobingu tagajärjel mitte ainult vabaduse, vaid ka suure osa oma rahvast.

Me mäletame hästi, et rahvusvahelise õiguse seisukohalt pole meie riigi juriidilist staatust muutnud ei natslik ega kommunistlik okupatsioon. Neid okupatsioone ei tunnistanud rahvusvahelisest õigusest juhitud demokraatlik maailm mitte kunagi ja me oleme selle eest siiani tänulikud.

Kuid Eestile pole 23. august seotud ainult natsismi ja kommunismi tekitatud haavadega, vaid ka võitlusega nende režiimide vastu. Meie rahva uus ärkamisaeg algas 1987. aasta 23. augustil korraldatud Hirvepargi meeleavaldusega, kus nõuti Molotovi-Ribbentropi pakti salaprotokollide avalikustamist.

Kaks aastat hiljem, 23. augustil 1989 moodustasid ligi kaks miljonit eestlast, lätlast ja leedulast 675 kilomeetri pikkuse inimketi Tallinnast Vilniuse, näidates kogu maailmale, kui suur on meie vabaduse ja iseseisvuse tahe.

Rahvuslippudega ja loosungitega varustatud katkematu inimahel algas Tallinnast Toompea jalamilt, kulges läbi Kesk-Eesti Lätimaale Riiga ja sealt edasi Leedusse kuni Vilniuse Gediminase tornini välja. Täna 30 aastat tagasi, 23. augustil 1989 täpselt kell seitse õhtul võtsid inimesed sellel pikal teel üksteisel käest kinni ja hüüdsid üheskoos oma kõige suurema soovi: „Vabadus!“.

NSV Liidu kompartei juhi Mihhail Gorbatsšovi nõunik Anatoli Tšernjajev ütles pärast Balti ketti oma leivaisale: „Nende lahkumist Nõukogude Liidust saab takistada ainult tankidega.“ Aga ta eksis. Kaks aastat hiljem, 1991. aasta augustis ei suutnud Eesti vabaduspüüdlusi peatada enam ka Vene tankid.

Head kohalviibijad!

Täna sel päeval meenutame minevikku, et vaadata tulevikku; et määrata oma eesmärged ja kinnitada põhimõtteid.

Mäletades 20. sajandi lõhestatud Euroopa valu, oskame hoida 21. sajandi ühist Euroopat.

Molotovi-Ribbentropi pakt on küll juba ammu ajaloo prügikastis, kuid Venemaa agressiivsus ja jultunud katsed jõuga riigipiire muuta pole kuhugi kadunud.

Me ei tohi unustada Lõuna-Osseetiat ja Abhaasiat, mille Venemaa okupeeris pärast Gruusia ründamist 2008. aastal.

Me ei tohi unustada Krimmi okupeerimist ja sõda, mida Venemaa peab Ukraina rahva vastu. Täpselt samuti, samm-sammult, üksikute piirkondade kaupa vallutasid ja okupeerisid oma naaberriike ka Stalin ja Hitler.

Kui me ei taha korrata minevikus tehtud vigu, siis peab Euroopa Liidu ja kogu demokraatliku maailma vastus Venemaa agressioonile olema vankumatu, tõhus ja üksmeelne.

80 aastat tagasi sõlmitud Molotovi-Ribbentropi pakt meenutab meile ka seda, et äärmuslikud maailmavaated toetavad alati üksteist, sest nad sünnivad ühest allikast – kurjusest ja võimujanust.

Paraku peame tõdema, et äärmuslus on maailmas praegu tugevam kui see oli veel mõni aeg tagasi. Seetõttu nõuab ka demokraatia, et teda kaitstaks senisest veelgi tugevamini. Et teda kaitstaks mistahes ekstremismi vastu – ja seda on tänapäeva massimeedia tingimustes kahjuks järjest raskem teha.

Sellel põhjal olen kindel, et vead, mida Eesti tegi II maailmasõja eelõhtul, ei kordu enam, sest maailm on muutunud ja Eesti on õppinud. Meie koostöö NATO ja Euroopa Liidu riikidega on tihe ning jääb selliseks ka tulevikus.

Nii nagu meie taevast kaitsevad Ämari baasis liitlaste õhuturbehävitajad ja Tapal on Eesti vabaduse eest valmis võitlema NATO lahingugrupp, nii on ka Eesti kaitseväelased koos liitlastega juba 1995. aastast alates arvukatel välismissioonidel.

Oma panuse rahu tagamiseks maailma konfliktikolletes on andnud üle 3000 Eesti sõjamehe, paljud neist on maksnud selle eest ka oma tervise ja eluga. Praegugi on meie kaitseväelased missioonil Iraagis, Afganistanis, Malis, Vahemerel, Lähis-Idas, Liibanonis.

Sama tõsiselt on Eesti panustanud Euroopa Liidu, ÜRO ja OSCE tsiviilmissioonidesse. Meie politseinikud, piirivalvurid, päästjad ja justiitsametnikud töötavad rahvusvahelistel tsiviilmissioonidel Ukrainas, Gruusias, Palestiinas, Malis, Afganistanis, Kosovos ja Moldovas.

Me teame, et väikeriigile on rahvusvaheline koostöö sama oluline kui iseseisva kaitsevõime arendamine.

Kallid kaasmaalased, head kohalviibijad!

Me ei unusta eales mineviku kannatusi, eesti rahva ohvreid ja kõiki neid kaasmaalasi, kellele saatus ei olnud määranud enam näha vaba Eestit.

Kuid minevikku mäletades tegutseme me nende väärtuste ja eesmärkide nimel, mis meid okupatsiooni pikkade aastakümnete jooksul liitsid: selleks on olnud ja jääb meie igatsus demokraatia ja vabaduse järele.

Mõelgem täna siin Maarjamäel kõigile neile, keda meie hulgas enam ei ole ja kellest paljusid meenutab vaid nimi selle mälestusmärgi mustal seinal.

Väärrikaim viis austada neid, kes on ohverdanud oma elu Eesti ja Euroopa vabaduse eest, on kaitsta meie ühiseid demokraatlikke väärtusi.